

havale ettim, O dilerse beni yaşatır, dilerse öldürür» demeleri gibi.

Böyleleri yanında lütuf ile kahır arasında pek bir fark yoktur. Ikisinde de mahbûbun etkisi olduğundan aradaki perdeler ortadan kalkınca her şeyin aslında aynı olduğu görülür.

Kim bu dünyanın perdelerinden ve karanlık vasıflarından sıyrılarak iradi ölümü tadabilirse Allah onu kendi yardımıyla tekrar diriltir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de: «Ölü iken kendisini dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse karanlıklar içinde kalıp çıkamayan kimse gibi olur mu?..» (En'am, 122) şeklinde bu sınıftan bahsedilir.

'İrâdi ölümden' sonra meydana gelen bu hayata 'hakkani hayat' denir. Fâni cesed akıp eriyip yok olunca, bâki çıkar ortaya. Ve artık bâkinin hükmü geçerli olur. Âyetin tefsirini Şeyh Necmüddin Kübrâ şöyle yapmaktadır:

Yani biz onu 'enâniyetin' katı ve karanlık çukurlarından alıp kurtarır, kendi rabbanî vasıflarımızla diriltir ve yüceltiriz.

Onun bu zulmet çukurundan kurtarılması bir ağacın yeni bir meyvaya aşılması gibidir. Ağacın verdiği meyvalar değişiktir. Artık ağaç bambaşka bir ağaçtır.

Daha sonra ona cemâlimizden bir nur veririz ki, sûfi o sayede insanlar arasında yürür ve onların hallerini müşahede eder.